

Kumlan

Informationsblad för Kumla kommun

Årgång 35 Nr 2/2003

Vattnets väg

sid 14-17

Kommunens bokslut

sid 6-8

Kumla vårdcentral byggs om

sid 10-11

Strejk

Det händer allt som oftast att vi politiker blir beskyllda för att "sitta på två stolar samtidigt" eller rättare sagt att vi företräder flera olika och delvis motstående intressen samtidigt.

Text: Kommunalrådet Dan-Åke Moberg **Foto:** Göran Ekberg

I BLAND FINNS DET ett visst berättigande i den kritiken. Det är, å andra sidan, kanske just politikens uppgift att "känna av" vad som händer och sker i samhället och sedan bedöma det utifrån våra politiska värderingar och därefter försöka genomföra förändringar utifrån olika prioriteringar, möjligheter och begränsningar.

KONFLIKTEN MED KOMMUNALS är ett exempel på denna konflikt med "två stolar". Å ena sidan vill vi inget hellre än att skapa rättvisa och framförallt jämlika löner mellan män och kvinnor. Å andra sidan finns den ekonomiska verkligheten som begränsar vårt utrymme till allt för stora förändringar av kommunens gemensamma ekonomi.

VI HANTERAR kommuninvånarnas skattepengar nu och i framtiden. Vi måste därför planera med viss försiktighet i de kostnader vi tar på oss. Vi kan inte bara lättvindigt säga att vi höjer skatten för att lösa uppkomna problem. Önskemålen är alltid större än vad det ekonomiska utrymmet är och vår uppgift är att prioritera. Det ansvaret måste vi ta. Det kan ibland kännas tungt men det är vår lott som politiker att väga många intressen, försöka blicka framåt och därefter fatta beslut efter bästa förmåga.

Det skall också medges att det känns tungt och delvis också klivet att som socialdemokratisk företrädare framstå som en stelbent arbetsgivare inför förståeliga och på sikt absolut

nödvändiga förändringar. Det är inte rimligt att kvinnorna i den offentliga sektorn skall ha väsentligt sämre löner än vad männen har för likartade arbeten.

Konfliktsituationen med strejk ställer också saker på sin spets. Gäller skolplikten eller inte? Hur stora effekter kan vi rimligen tillåta gentemot tredje person? Och hur skall vi värna mot effekterna för redan utsatta grupper som skolungdomar med allergi eller andra sjukdomar som på grund av strejken hamnar i ett än mer utsatt läge? Får lärare i skolan uppmana elever att plocka upp papper eller annat skräp som de ser slängs på golv eller andra platser? Får de själva ta upp skräp från golvet, torka av tavlan eller dylikt – uppgifter som inte normalt är deras men ingår i ett annars normalt vuxenbeteende?

Emellertid och vilket är viktigt – vi måste alla acceptera och värna om strejkrätten. Det är en ventil då inga andra medel står till buds och som ändå över tiden sannolikt är till gagn i samhällsutvecklingen.

Det är också viktigt att komma ihåg att när strejken och konflikten är över skall vi återgå till våra ordinarie arbetsuppgifter igen och fungera tillsammans. Det är ett ansvar för båda sidor.

NOG OM KONFLIKTEN på arbetsmarknaden. Det finns andra viktiga frågor som vi har att hantera i kommunen under kommande månader och år. Så har exempelvis förhandlingarna förhoppnings-

I detta nummer:

2-3	Strejk	12	Bokbussen	23	Återvinning av elektronikutrustning
4-5	Kommunens inkassoverksamhet	13	Kort om kajor		Konstsidan
6-8	Kommunens bokslut	14-17	Vattnets väg	24	
9	Kultur och fritid	20-21	Bygg för framtiden		
10-11	Kumla vårdcentral	22	Klipp häcken		

vis slutförts om en ny skolenhet i Skogstorp i Kumla. Går allt enligt planerna skall vi inom de närmste veckorna ha byggstart för skolan och den första etappen skall kunna tas i anspråk till höstterminen 2004.

EMU-VALET RYCKER NÄRMARE och den 14 september öppnar vallokalerna i Kumla liksom i övriga landet och vi skall då rösta om ett JA eller NEJ till Euro som valuta också i Sverige. Vallokalerna i Kumla blir desamma som vid föregående års riksdagsval.

Dessförinnan kommer en företagsmessa att arrangeras på torget i Kumla under senare delen av augusti månad där vi förhoppningsvis får till stånd intressanta och spännande möten för det

lokala näringslivet i Kumla. Fortfarande håller vi ställningarna som den överlägset bästa kommunen i länet avseende på näringslivsklimatet. Med andra ord har vi en rad av goda och framåt företag i Kumla att som kommun verka tillsammans med. Det syns också i de siffror arbetsförmedlingen presenterar. Arbetslösheten i Kumla har under åtskilliga år varit lägst i länet och skall fortsättningsvis också vara så! Med ett bra lokalt näringsliv och en bra och trevlig kommun att bo och verka i så blir resultatet BRA.

Trevlig sommar!

Dan åke Moberg på motorcykel

Kommunens inkassoverksamhet

Kumla kommuns inkassoverksamhet går över i en ny fas. Ett inkassoföretag har anlåtats för att upprätthålla en effektiv och professionell kravhantering.

Text: Ronny Salomonsson **Foto:** Göran Ekberg

KUMLA KOMMUN HAR sedan många år tillämpat rutinen att när en faktura ej betalats i tid skicka ett så kallat inkassokrav. Påminnelse har ej använts. Inkassokravet har i regel skickats ut cirka 14 dagar efter förfallodagen. Förfallodagen är i regel satt så att det är 30 dagars kredittid från det att fakturan ställs ut. Från och med oktober 2002 har ett inkassoföretag anlåtats för att i kommunens ställe skicka inkassokravet. I regel sker detta efter cirka 10 dagar från det att fakturan förfallit till betalning. För inkassokravet

tas en lagstadgad avgift ut vilken för närvarande uppgår till 150 kronor. Denna avgift tas från och med oktober 2002 ut av inkassoföretaget mot att tidigare ha uttagits av kommunen. Det skall vidare påpekas att inkassokravet i sig inte innebär att någon betalningsanmärkning regist-

---

Ett ovälkommet men nödvändigt kuvert. Ett inkassoföretag delar ut inkassokraven fr o m oktober 2002.

reras. Det är först om inte betalning sker efter den stipulerade tiden i inkassokravet (oftast 8 dagar) som ärendet skickas till kronofogden via betalningsföreläggande. Då registreras däremot en betalningsanmärkning.

KOMMUNEN ANLITAR VIDARE inkassoföretag för så kallad efterbevakning av fordringar. Det avser fordringar där kommunen ej lyckats få ut full betalning trots att rättsliga åtgärder vidtagits oftast i form av betalningsföreläggande eller liknande åtgärder via kronofogden. Dessa fordringar har då avskrivits av kommunen och insänts för efterbevakning hos inkassoföretag.

ANLEDNINGEN TILL ATT kommunen valt att skicka inkassokrav direkt utan påminnelse är framför allt att snabba upp kravprocessen för att dels få in pengar till kommunen så snabbt som möjligt och dels för att erfarenheten visar att ju snabbara åtgärder sätts in ju mindre är risken att de betalningsskyldiga kommer in i en ond cirkel där skulderna bara växer. Att kommunen numera använder sig av inkassoföretag från och med inkassokravet beror på att kommunen har svårt att upprätthålla behövlig kompetens och tillräckliga personella resurser för att åstadkomma en effektiv kravhantering. Ett inkassoföretag har bred juridisk kompetens och kan på ett bättre sätt än kommunen bedöma vilka kravåtgärder som skall vidtagas om betalning ej sker.

UNDER DEN KORTA TID som gått sedan kommunen anlitate ett inkassoföretag för kravverksamhet från och med inkassokravet kan konstateras att antalet inkassokrav i stort sett halverats från oktober 2002 till februari 2003. Exempelvis

har inkassokraven inom barnomsorgen sjunkit från 116 stycken i oktober 2002 till 37 stycken i februari 2003 medan inkassokraven för VA och renhållning sjunkit från 245 stycken i oktober 2002 till 141 stycken i februari 2003. Inkassokraven avseende hyror har under samma tidsperiod sjunkit från 15 till 6 stycken.

Min bedömning är att om man skulle införa en rutin med påminnelse skulle betalningarna rent generellt komma in senare än idag eftersom kravåtgärderna förskjuts i tiden. Erfarenhetsmässigt är det dessutom så att huvuddelen av inkassokraven avser personer som återkommer om inte varje gång så i vilket fall som helst emellanåt.

DEN TILL SYNES ENDA NACKDELEN med inkassokrav utan påminnelse är att det i vissa fall kan drabba personer som normalt är bra betalare. Anledningen till att de inte har betalat är oftast att fakturan av någon anledning försvunnit eller inte kommit fram. Om man har betalat samt-

"Min bedömning är att om man skulle införa en rutin med påminnelse skulle betalningarna rent generellt komma in senare"

liga fakturor i tid under en längre period kan kommunen efter utredning och bedömning av skälet till att fakturan försvunnit efterge inkasobeloppet.

För att undvika att fakturor av någon anledning kommer bort erbjuder kommunen anslutning till autogiro vilket innebär att fakturabeloppen löpande betalas på förfallodagen via överföring av pengar från av fakturabetalaren angivet bankkonto. ■

Kumla kommuns bokslut för år 2002

Text: Ekonomichef Ronny Salomonsson

Det ekonomiska resultatet

Kommunen redovisar ett resultat för år 2002 som uppgår till +7,6 miljoner kronor. Det positiva resultatet är en följd av att kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag blev högre än beräknat, att kommunen erhållit tillfälligt sysselsättningsstöd från staten, att realisationsvinster uppstått vid försäljning av fastigheter och inventarier samt genom avkastning på obligationer. De kommunala nämnderna uppvisar däremot underskott på sammanlagt 11,2 miljoner kronor.

Verksamhetens nettokostnader

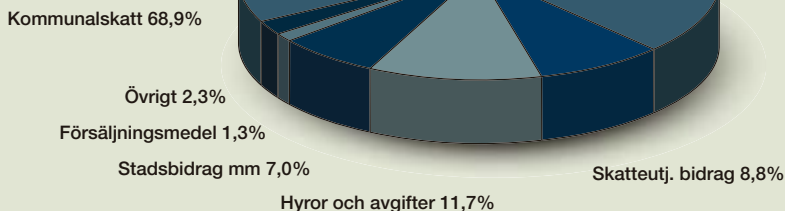
De kommunala nettokostnaderna (totalt 630 miljoner kronor) omräknade per kommuninvånare för de olika verksamhetsområdena år 2002 framgår av nedanstående tabell. I tabellen anges också respektive nämnds procentuella andel av den totala nettokostnaden. Med nettokostnad menas respektive nämnds kostnader efter avdrag

för avgifter (tex hemtjänstavgifter, förskoleavgifter, VA-avgifter osv), hyror och ersättningar mm. Nettokostnaden är den del som måste finansieras med kommunalskattemedel.

Kommunstyrelsen svarar bland annat för kommunfullmäktige, central administration, räddningstjänst, arbetsmarknadsåtgärder, väghållning, vatten och avlopp, sophämtning, skötsel av fastigheter mm. Miljö-och byggnadsnämnden fullgör kommunens uppgifter inom plan-och byggnadsväsendet samt miljö-och hälsoskyddsområdet. Kultur-och fritidsnämnden svarar för biblioteksverksamhet samt skötsel av parker, idrottsanläggningar och fritidsgårdar. Under barn-och utbildningsnämndens ansvarsområde finns förskola, grundskola, särskola, gymnasieskola mm. Socialnämnden svarar bland annat för stödinsatser vid sociala problem och omsorg om äldre och handikappade.

Nämnd	Kronor/invånare	Andel av nettokostnad
Kommunstyrelse	3.978	12,0
Miljö-och byggnadsnämnd	430	1,3
Kultur-och fritidsnämnd	1.960	5,9
Barn-och utbildningsnämnd	15.448	46,8
Socialnämnd	11.225	34,0
Totalt	33.041	100,0

Finansiering och satsningar under 2002
Kommunens verksamhet finansierades under 2002 enligt följande:

Som framgår av diagrammet är kommunal-skatten som betalas av kommuninvånarna den viktigaste finansieringskällan för kommunen. Skatten och skatteutjämningsbidraget utgör tillsammans cirka 78 % av kommunens intäkter. Knappt 12 % utgörs av hyror och avgifter medan finansieringskällorna i övrigt endast utgör en mindre del.

De största investeringarna under år 2002 var utbyggnad av stadsnät för IT-kommunikation, byte av golvbjälklag i barnstugor, ombyggnad av John Norlanders gata, fortsatt upprustning av Kumlahallen, planering för ny skola i Skogstorp samt fortsatta investeringar i vatten- och avloppsanläggningar. Investeringsnivån var relativt normal under året.

Bostadsbyggandet som började ta fart under år 1999 intensifierades ytterligare under år 2002. Kommunen har sålt ett antal tomter i Smedstorp och Loviselund i norra delen av Kumla samt i Kungsparken öster om Kumla vårdcentral. I kvarteret Yxan/Hammaren vid Dalstigen/Hammargatan har under året färdigställts 5 lägenheter och arbete pågår med ytterligare 25 hyreslägenheter.

Trots de stora omstruktureringar som skett inom näringslivet i Kumla under de senaste åren har arbetslösheten kunnat hållas på en förhållandevis låg nivå. Kommunen arbetar främst genom olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att de negativa effekterna av omstruktureringarna skall bli så små som möjligt.

Efter att år 2001 haft en befolkningsminskning med 48 personer ökade folkmängden under år 2002 med 170 personer. Kommunens folkmängd vid årsskiftet uppgick till 19.105 personer.

Den närmaste framtiden

Kommunens ekonomi har varit relativt god under de senaste åren främst genom att arbetslösheten på riksnivå hållits på en stabilt låg nivå. De stora nämndunderskotten under år 2002 främst vad gäller socialnämnden innebar dock att resultatet blev sämre än åren innan vilket också innebär en viss osäkerhet för de kommande åren. Hur den kommunala ekonomin kommer att utvecklas beror också mycket på hur man på riksnivå lyckas med målet att hålla arbetslöshetsciffrorna på en fortsatt låg nivå och samtidigt öka sysselsättningen. Detta har mycket stor betydelse framför allt på de framtida skatteinkomsterna i kommunen men också på kostnaderna för bland annat socialbidrag och arbetsmarknadspolitiska insatser. Enligt kommunförbundets bedömningar innebär nuvarande konjunkturavmattning att kommunens skatteintäkter får en svagare utveckling under åren 2003 och framåt än under de senaste åren.

En annan viktig faktor är befolkningsutvecklingen och befolkningsstrukturen i kommunen. Den positiva befolkningsutvecklingen under år 2002 måste fortsätta för att i första hand skatteintäkterna även fortsättningsvis skall utvecklas i positiv riktning.

Några statistiska nyckeltal

Förutom de nyckeltal som angivits tidigare i artikeln kan följande statistiska uppgifter för åren 2001 och 2002 hjälpa till att ge ytterligare information om den kommunala verksamheten. ■

	2001	2002
Vägunderhåll, barmark, kronor/kvadratmeter	8,56	9,68
Gatubelysning, driftkostnad, kronor/belysningspunkt	398,00	407,00
Städkostnad, barnstugor, kronor/kvadratmeter	6,61	7,33
Städkostnad, skolor, kronor/kvadratmeter	190,0	183,00
Lokalkostnad, barnstugor, kronor/kvadratmeter	140,00	140,00
Lokalkostnad, skolor, kronor/kvadratmeter	630,00	672,00
Kumlahallen, simhallen, kostnad/besök (2001=66.169 besök, 2002=64.995 besök), kronor	25,59	17,90
Kumlahallen, sporthallen, kostnad/besök (200.000 resp, 200.000 st), kronor	7,09	6,86
Djupadalsbadet, kostnad/besök (50.102 resp 74.448 st), kronor	26,32	18,77
Campingen, kostnad/gästnatt (13.294 resp 20.609 st), kronor	8,66	-2,82
Biblioteket, kostnad/lån (262.694 resp 263.646 st), kronor	28,33	33,81
Ishallen, kostnad/besök (107.000 resp 107.000 st), kronor	16,15	21,95
Fritidsgårdar, kostnad/besök (253.810 st), kronor		12,95
Grundskola, nettokostnad/elev (2.429 resp 2.454 st), kronor	55.858,00	53.806,00
Musikskola, nettokostnad/elev (470 resp 469 st), kronor	8.188,00	7.667,00
Förskoleverksamhet, nettokostnad/barn (854 resp 927 st), kronor	67.724,00	67.984,00
Skolbarnsomsorg, nettokostnad/barn (1.008 resp 987 st), kronor	21.422,00	21.752,00
Institution/familjehem, kostnad/årsplats (29,1 resp 28,7 st), kronor	374.600,00	391.600,00
Särskild boendeform, genomsnittlig nettokostnad/vårdtagare (288 resp 261 st), kronor	431.633,00	531.214,00
Hemtjänst, genomsnittlig kostnad/vårdtagare (205 resp 219 st), kronor	194.300,00	200.700,00

Kultur och fritid

Djupadalsbadet

Tfn: 019-58 86 78

Öppettider: Öppet för säsongen 23/5 -24/8
måndag-fredag 09.00 -20.00
lördag och söndag 09.00 -18.30
tisdag och fredag morgonbad 07.00 -08.00
Kassan stänger 30 minuter före badtidens slut.
Provtagning för simmärken varje dag kl.12.00-14.00. Servering och kiosk öppet varje dag under badsäsongen.

Simskolor.

Anmälan till sommarens simskolor för barn och ungdom födda 1995 och tidigare, sker på plats vid Djupadalsbadet torsdagen den 12 juni kl. 09.00. Simskolorna kommer att bedrivas i fyra perioder under sommaren med minst tio lektioner varje period och alla vardagar.

Djupadalsbadets camping

Tfn: 019-58 86 83

Fullständig service: 6/6-17/8

Lugn 3-stjärnig familjecamping 1 km öster Kumla centrum. 4 st fyrbäddsstugor och 4 st tvåbäddsstugor, 70 campingplatser, varav 32 st med el.

Minigolfbana

I nära anslutning, norr om Kumlasjöns servering, har en 18-håls minigolfbana färdigställt

Kumlahallen

Simhallen

Tfn: 019-58 86 75

Öppettider: Öppet för säsongen fr.om den 29/8
måndag och torsdag 09.00-20.30
tisdag, onsdag och fredag 07.00-20.30
lördag och söndag 09.00-15.30
Kassan stänger 30 minuter före badtidens slut.
Skolbad förekommer vardagar 08.00-15.30.
Ring för besked om möjligheten att bada med icke simkunniga barn i lilla bassängen.
Tisdagar, lördagar och söndagar är lilla bassängen uppvärmd till 35 grader och lämpar sig väl för barnbad. Av tradition används tisdagseftermiddagarna till spädbarnsbad. Simundervis-

ning för barn och vuxna ordnas regelbundet. Vid lov och studiedagar är bassängerna disponibla i mycket större utsträckning under dagtid, då inga skolbad förekommer.

OBS! Alltid utrymme för motionssim Vuxenkällar, onsdagar kl. 17.30-20.30
Du är välkommen att bada i lugn och ro. Avspänd miljö, soft music – undervattensbelysning. Åldersgräns minimum 17 år.
Barn- och familjekällar. Fredagar kl.17.30-20.30

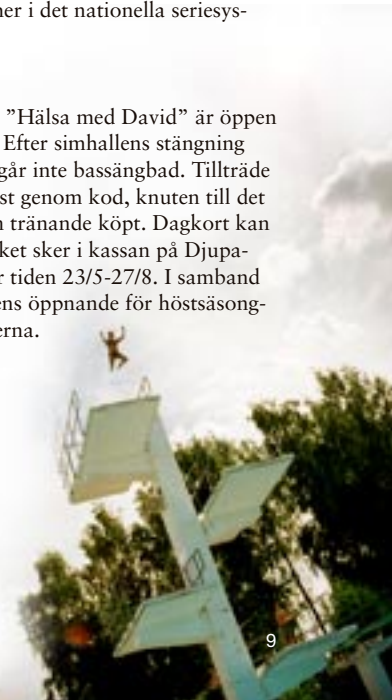
Fredagar står badets bassänger och lokaler öppna för barnfamiljer. Alla lekredskap är tillgängliga. Hoppturn och sviktar är öppna. Ta med simringen, luftmadrassen eller annan vattenleksak. Packa picknickkorgen och gör en helkväll. Givetvis är alla andra badgäster också välkomna. Bläckfisken är en ny vattenleksak, som på kort tid blivit simhallens attraktion.

Sporthallen

Kvällstid – vardagar tränar idrottsföreningar enligt fastställt schema. Lördagar och söndagar spelas matcher i det nationella seriesystemet.

Kroppsträning

Träningslokalen ”Hälsa med David” är öppen hela sommaren. Efter simhallens stängning för säsongen, ingår inte bassängbad. Tillträde till lokalen endast genom kod, knuten till det träningskort den tränande köpt. Dagkort kan också köpas, vilket sker i kassan på Djupadalsbadet, under tiden 23/5-27/8. I samband med Kumlahallens öppnande för höstsäsongen, upphör koderna.

Kumla Vårdcentral får mer ändamålsenliga lokaler

Kumla Vårdcentraler är indelad i tre geografiska delar med mottagning i Korsta, Kungsvägen och Fylsta. För att arbetet skall bli mera effektivt har delar av verksamheten omstrukturerats till Rehabiliteringsenheten och Preventiva enheten.

Text: Ruth Wistrand, Distriktsläkare **Foto:** Göran Ekberg

PÅ SJUKGYMNASTIKAVDELNINGEN, som nu är Rehabiliteringsenheten bygger vi rum för våra två kuratorer. Sjukgymnasterna och kuratorerna som har kompletterande arbetsuppgifter kommer att arbeta närmare varandra. Vi tror att detta skall underlätta deras samarbete.

Byggnationen började i början av maj och besökare till sjukhemmet, Storgården och sjuk-

gymnastiken möter kanske lite ”rörighet” i korridoren och inne på Rehabiliteringsenheten.

Vi hoppas att det blir bra med nya fräscha lokaler, duschrum, toaletter och reception.

Kumla Vårdcentral skall byggas om för att passa den nya organisationen.

NÄR OMBYGGNATIONEN av sjukgymnastiken är klar kommer snickare, målare, elektriker och andra hantverkare att flytta sina aktiviteter till mödravården som i nuläget ligger mitt emot folktandvården på andra våningen vid Kungsvägmottagningen. Under ombyggnationen som börjar vecka 20 kommer mödravården att flytta ned till bottenvåningen.

Ha lite tålamod med oss om det verkar rörigt och stökigt.

När mödravården är klar flyttar tre BVC sköterskor in på andra våningen tillsammans med mödravården. De utgör då den Preventiva enheten.

"Ha lite tålamod med oss om det verkar rörigt och stökigt."

Mitt i sommaren blir det sedan dags för ombyggnation av laboratoriet och väntrummet.

Vi hoppas att hitta lösningar så att arbetet

kan flyta trots ombyggnationen. Det kan bli lite trångt i väntrummet under denna period.

PERSONALBEMANNINGEN INFÖR SOMMAREN innebär att vi blir färre som arbetar och som andra år får vi stänga mottagningar. Korstammottagningen stänger veckorna 26-28 och det samma gäller sedan för Fylsta veckorna 29-31. Hela sommaren finns det färre läkare och sköterskor i tjänst och vi prioriterar därför den akuta verksamheten på de mottagningar som är öppna.

FÖR ATT VI SKALL HÅLLA OSS AJOUR med utvecklingen har vi planerat utbildningseftermiddagar till den andra torsdagseftermiddagen i varje månad under hösten.

Det kan vara bra att komma ihåg att då är det alltid Kungsvägmottagningen som är öppen för akuta fall. Så har vi arbetat under våren och vi tycker att det har fungerat bra.

Detta var en påminnelse inför hösten men först kommer sommaren! ■

Njut av sommaren och semestern

- Se över era mediciner inför semestern och resor till andra orter.
- Har ni recept som gäller?
- Finns det tillräckligt med mediciner för resan eller vistelsen på annan ort?
- Du kan även beställa mediciner som vi tidigare förskrivit via vår hemsida.
- Det finns mycket att läsa om infektioner, fästingar och andra sjukdomar som kan vara relaterade till vårt friluftsliv. Se bl.a. vår hemsida: www.kumla.prim@orebroll.se
- Ta vara på er! Solen kan vara stark även om den är skön. Drick mycket vatten om sommaren blir varm och torr.

Vi ses och hörs i höst med ny information ifrån oss på Kumla Vårdcentral.

Passa på att låna en god bok från bokbussen. Den kommer till en plats nära dig.

Bokbussen turer hösten 2003

Ekeby/Kvarntorp

Ekeby (Macken) 16.45-18.15,
Skiffervägen 18.30-20.00
21 augusti, 4 och 18 september, 2 och 16 och 30
oktober, 13 och 27 november, 11 december

Hällabrottet

Vid affären 17.00-19.30
14 och 28 augusti, 11 och 25 september, 9 och 23
oktober, 6 och 20 november, 4 och 18 december

Kumlabý /Sannahed

Kumlabý skola 16.45 – 18.15,
Tvärgatan, Sannahed 18.30 – 20.00
13 och 27 augusti, 10 och 24 september, 8 och 22
oktober, 5 och 19 november, 3 och 17 december

Åbytorp

Stene skola 17.00 – 19.30
20 augusti, 3 och 17 september, 1 och 15 och 29
oktober, 12 och 26 november, 10 december

Landsbygdsturer

Nynäs	1/9, 29/9, 27/10, 24/11, 22/12
Östra*	18/8, 15/9, 13/10, 10/11, 1/12
Brånsta	11/8, 8/9, 6/10, 3/11, 1/12
Byrsta	18/8, 15/9, 13/10, 10/11, 8/12
Eneby	25/8, 22/9, 20/10, 17/11, 15/12
Hjortsberga	26/8, 30/9, 4/11, 9/12
Vallersta	2/9, 7/10, 11/11, 16/12
Rala	9/9, 14/10, 18/11
Berga	12/8, 16/9, 21/10, 25/11
Öja	19/8, 23/9, 28/10, 2/12
Brändåsen*	13/8, 17/9, 22/10, 26/11
Frommesta	14/8, 11/9, 9/10, 6/11, 4/12
Ekeby by	21/8, 18/9, 16/10, 13/11, 11/12
Björka 28/8	25/9, 23/10, 20/11, 18/12

*förmiddagstur

Prästgårdsskogen,

von Rosensteins väg, 10.00 –11.00
20/8, 24/9, 29/10, 3/12

Öppettider Biblioteket

Sommartider 030602-030831
måndag –torsdag 12-20, fredag 12-18
Lördagar och Söndagar stängt

Kort om kajor

Somliga tycker att det finns för många kajor i Kumla. Det är framför allt i slutet av sommaren och i början av hösten som det klagas på kajorna. Vad beror det på att himlen ibland fylls av väldiga flockar av högljudda kajor och att de söker sig in till tätorter om nätterna?

Text: Miljö- och hälsosårdschef, Peter Eriksson **Foto:** Ebbe Björkman

KAJAN HÄCKAR I HÅLIGHETER i träd, skorstenar, under taknockar eller på andra platser där den kan finna en lämplig boplat. Vanligen får den 3 -4 ungar och när dessa kan flyga samlas kajflockarna mot slutet av sommaren. Kajor äter huvudsakligen sädeskorn, växtdelar, insekter och andra smådjur. Bjuder människan på avfall via exempelvis överfulla papperskorgar och sopkärl, kastat skräp med matrester eller utslängt bröd "till småfågeln" tar de dock tacksamt för sig. När skymningen kommer söker de sig in till tätorterna, slår sig ner i höga träd eller på höga byggnader för att tillbringa natten där. Innan vi fick upplysta tätorter med ljus från gatlyktor, fönster och neonreklam förekom inte kajflockarna i tätorter nattetid. Liksom människan uppskattar den ljus under dygnets mörka timmar. Troligen känner de sig säkrare på upplysta platser genom att de har lättare att upptäcka fiender. En del kajor övervintrar i Danmark och västra Europa medan andra stannar kvar. Vintertid kommer det också hit kajor österifrån. När våren slutligen kommer kan de som överlevt vinterns matbrist och sjukdomar eller flyttningens faror svara för att cirkeln åter sluts.

KUMLA KOMMUN HAR PROVAT avskjutning för att få en uppfattning om kostnaden för detta. Det ska också göras försök med högtalare som skrämmar bort kajor genom att sända ut kajans varningsläte. Dessutom kommer holkar att placeras på lämpliga platser för att locka berguvar till häckning.

HUR MÅNGA KAJOR DET FINNS i en trakt är beroende av tillgången på lämpliga boplatser, tillgången till mat och mängden fiender -predatorer. För kajor utgör duvhökar, berguvar och pilgrimsfalkar de viktigaste predatorerna. Att försöka att varaktigt förändra denna naturliga balans är svårt. För att begränsa mängden kajor finns dock några råd:

- Se till att det inte finns några lämpliga boplatser. Kajorna lever i familjer och återvänder till den plats där de fötts. Sätt nät för skorstensmyning och ventilationsöppningar. Stäng till andra öppningar som är lämpliga för kajornas bobygge.
- Begränsa tillgången till föda. Förvara inte matnyttigt avfall så att kajor kommer åt det. Mata inte fåglar på ett sådant sätt att även kajor utfodras. ■

Vattnets väg i Kumla

Text: Driftingenjör Marcel Minnegal **Foto:** Göran Ekberg

Fortsättning från förra numret...

BLACKSTAS FINA DRICKSVATTEN kommer till slut till konsumenterna och används till allt möjligt. Kvaliteten på vattnet ändras radikalt till det sämre vid användandet, vattnets kvalitet blir så dåligt att det blir miljöfarligt och det måste tas om hand för att inte ställa till med skador på människa och miljö. Det är där avloppsreningsverken kommer in.

ALLT AVLOPPSVATTEN FRÅN de olika samhällena i kommunen kommer till reningsverket på ett och annat sätt. En del måste pumpas över olika höjder. Man kan tro att Kumla är platt men även en liten förhöjning i landskapet krånglar till det.

Totalt har vi 13 stycken avloppspumpstationer och en hel del dagvattenstationer. Dagvattnet pumpas bort från tunnlar och dyl. och pumpas inte till reningsverket, det pumpas till närmaste vattendrag.

RENINGSVERKET ÄR ETT vanligt 3-stepsverk med mekanisk, biologisk och kemisk rening.

När vattnet väl har kommit till reningsverket pumpas det in i behandlingen med hjälp av fem stycken Skruvpumpar. Det är pumpar som är 10 meter långa och varje pump har en kapacitet på ca 1 000 000 liter/h.

FÖRST KOMMER DEN MEKANISKA DELEN som består av en grov sil som silar bort allt som är större än tre mm. Det finns en hel del i avloppet som är större än tre mm.

Vad kommer då till reningsverket bortsett från ”vanligt” avlopp? I princip allting som går att få ner i toaletten. Det kan vara fjärrkontroller, leksaker, pengar, sten, ölburkar, skor, kalsonger strumpbyxor, lakan, bindor, topps etc, etc. Inget av detta vill vi ha i avloppet. Allt detta skräp ställer till det för oss. Pumpar sätter igen sig och det leder då till att pumpstationer slutar fungera och vi kommer att brädda orenat vatten till nått vattendrag. Det är något som vi inte vill göra.

Det kommer flera ton med skräp till verket varje vecka. Detta skräp tippas på kvarntorpstippen.

EFTER SILEN DOSERAR VI en kemikalie som binder

löst fosfor och gör att det går att sedimentera bort. Vattnet pumpas upp till nästa bassäng där vi tar bort sand och andra hårda slipande partiklar. Den huvudsakliga anledningen till det är att sanden slipar sönder de olika maskiner som finns på reningsverket.

Sanden går till en sandvätt där det tvättas rent från organiskt material och den rena sanden används till ledningsarbeten.

NU RINNER VATTNET TILL försedimentering där det rinner väldigt försiktigt. Vattnet rinner så lugn att alla fasta ämnen sjunker ner till botten och bildar ett tjockt lager som vi kallar slam.

Det kan vara fjärrkontroller, leksaker, pengar, sten, ölburkar, skor, kalsonger strumpbyxor, lakan, bindor, topps etc

Vattnet rinner av försiktigt vid ytan och slammet samlas ihop av skrapspel och pumpar och transporteras till slambehandling. Om slambehandlingen kommer jag att berätta mer om senare -nu ska vi följa vattnets väg.

DET VATTEN SOM RINNER UR försedimenteringen är förorenat med olika lösta ämnen och de kan man inte ta bort mekanisk. Att rena vattnet med olika kemikalier skulle bli väldigt dyrt och skulle producera stora mängder kemisk avfall. Det absolut bästa är att använda sig av biologin. I naturen finns det en hel uppsjö av varelse som är specialiserade i att rena vatten. Naturen har alltid renat vatten biologiskt.

Vad gör vi då? Jo vi har en stor bassäng som innerhåller 2 000 000 liter vatten och vi blåser in luft med stora blåsmaskiner. Naturen är så konstruerad att det då kommer att växa till olika smådjur som trivs under sådana förhållanden. Vi ser till att dessa djur mår riktigt bra och som tack växer de så mycket det bara går och för att växa måste de äta och när de äter renar de vattnet.

Nu är det så att om man håller ner någon form av gift, det kan vara olja, färg, lacknafta, nagellack eller dylikt, då störs biologin och växer sämre vilket leder till mindre tillväxt och ett

"Tiden för vattnet att rinna genom avloppsverket är ungefär 24 timmar och då har vi behandlat ca 8 000 000 l vatten per dygn."

sämre resultat på reningen. Det är så med biologi, om man har de rätta omständigheter finns det inget som slår den i effektivitet, men biologi är också mycket känslig för störningar.

EFTER BIOSTEGET har vi återvinningsbassänger där vi delar på biologiskt material och det renade vattnet. Biologin pumpas tillbaka och vattnet rinner till de sista bassängerna slutsedimentering.

I DE SISTA BASSÄNGERNA låter vi vattnet åter stå stilla så att även de sista resterna av fasta partiklar sjunker till botten.

Nu är vattnet färdigbehandlat. Tiden för vattnet att rinna genom avloppsverket är ungefär 24 timmar och då har vi behandlat ca 8 000 000 l vatten per dygn.

Man måste komma ihåg att ett avloppsverk aldrig kan stängas av, det måste vara i drift året runt oavsett semester, jul m m. och till skillnad från andra industrier vet vi aldrig vad det är som kommer till verket förrän det redan är i bassängerna. Väder i form av nederbörd kan också krångla till det ordentligt.

Även under sådana förhållanden klarar vi av att varje dag rena ca 8 000 000 liter vatten med mer än 97 %.

Om man renar vattnet så mycket som vi gör och tar ut stora mängder föroreningar, då måste

man få en stor mängd av något annat -det som vi kallar slam. Slammet är en resurs som vi kan ta energi ur och som slutprodukt får vi gödsel som vi kan använda till att odla på eller till energiskog, men mer om det senare.

ALLT SLAM PUMPAS GENOM en så kallad renskärare som klipper allting i små bitar för att inte krångla till det i pumpar och omrörare.

Sedan pumpas det till en förtjockningscentrifug som tar bort onödigt vatten och minskar volymen på slammet till ca 25%. Vi får då mera slam per liter som gör att vi får ut mer energi.

Det förtjockade slammet hettas upp till 61 °C i minst en timme. Man undra varför vi hettar upp slammet? Anledningen är att vi vill döda av olika sjukdom alstrande organismer och parasiter. Vi är för närvarande det enda avloppsverk i Sverige som Hygieniserar slammet. Tanken bakom detta är att det inte skall spridas parasiter när man skall gödsla med slam.

Därefter kyls slammet ner till ca 40 °C och pumpas till vår röt-kammare.

I röt-kammaren växer det till sig olika bakterier som bryter ner slammet och omvandlar det till metangas. Slammet är i röt-kammaren ca tre veckor. Gasen eldar vi och vi värmer upp hela vår slambehandlingsprocess, samt levererar överskottsvärme till kommunens förråd. En

Cisterner inne i vattenverket och artikelskribenten Marcel Minnegal på gräsmattan utanför.

del av gasen pumpas till några gasmotorer och vi gör både el och värme av gasen. På sommaren har vi så mycket gas över att vi kan köra flera motorer och kan då leverera varmvatten till Djupadalbaden.

EFTER TRE VECKOR RINNER det färdiga slammet ut till ett slamlager och därefter pumpas det till ännu en centrifug där vi tar bort så mycket vatten som möjligt. Som slutprodukt får vi gödsel som ser ut som fuktig jord. Det avvattnade slammet (som vi kallar det) är en bra gödsel som skulle behövas gå tillbaka på jordbruksmark där det kom ifrån en gång i tiden, men olika rädslor för tungmetaller, miljögifter etc. gör att ingen vill använda det.

"Vatten är så billigt att de flesta inte vet vad det kostar. En liter kostar 10 öre."

Problemet med slammet måste lösas på något sett för efter år 2005 får man inte längre deponera slam och vad gör vi då? För närvarande återställer vi skadad industrimark i Kvarntorp men det räcker bara till ca år 2005. Ett sätt är att bränna slammet men det kostar mycket pengar och vi förlorar nödvändiga näringsämnen som behövs på åkermarken. Den ökade kostnaden för att förbränna slammet måste kunderna betala och det kommer att kosta.

Ett sätt att minska mängden med önskad

föroreningar är att vi inte köper produkter som innehåller dessa ämnen och att eventuella kemikalierester samlas in och tas om hand på rätt sätt. Även dosering av tvättmedel är viktig. Kumla har ett mellan mjukt vatten ca 6 till 7 i hårdhet.

ALLT DETTA SOM JAG HAR SKRIVIT OM betalar man när man köper sin m³ dricksvatten och det kostar ca 10 kr.

Alltså får man 1 000 liter (ett ton) livsmedel hem till sig i kranen precis där man vill ha det och precis när man vill ha det. När vattnet sedan har förorenats av kunden, hämtar vi det och renar det så att inte miljön tar skada.

Dessa 10 kronor betalar allt: ledningar och pumpstationen i Skogaholm, hela vattenverket med alla bassänger och pumpar, 140 km dricksvattenledningar, ca 140 km avloppsledningar, en hel del dagvattenledningar, alla avloppspumpstationerna, hela reningsverket, alla löner till personalen på VA – verken och även de som arbetar på ledningsnätet, samt administrativ personal på stadshuset. Beredskapen för eventuella vattenläckor ingår också.

OM MAN VILL KÖPA EN KORV med bröd (som också är ett livsmedel) kostar det drygt 10 kronor och då måste man ta sig till korvkiosken själv.

Vatten är så billigt att de flesta inte vet vad det kostar. En liter kostar 10 öre. ■

Lite fakta från reningverket (2001)

Renat avloppsvatten 2001	2 530 668 000 liter
Mängd slam	1.562 000 Kg
Reningsgrad BOD7	97,2%
Reningsgrad fosfor	96,5%
Skräp från silen	81 800 Kg
Elförbrukning	1 704 000 kWh (0,7 kWh/ 1000 l vatten)

Näringsvärde i slammet

Fosfor	12 799 Kg (räknat som 100% fosfor)
Kväve	17 034 Kg (räknat som 100% kväve)
Ammonium kväve	4 517 Kg

Energiproduktion

Gasmängd 2001	300 125 000 liter
Vilket motsvarar ca	195 081 liter vilaoolja.

Socialförvaltningen
i Kumla erbjuder

75+

**UPPSÖKANDE
VERKSAMHET**
riktad till Dig som
är över 75 år

**NÄRSTÅENDE-
STÖD**
riktat till Dig som
vårdar anhörig
hemma

Vänd dig till!

*Konsulent inom den
uppsökande verksamheten*

Elisabeth Davidsson, Solbacka servicehus

Östra Drottninggatan 3, 692 31 Kumla

Tel. 019 - 58 85 20,

sökrast tisdagar mellan kl.8.00-9.30

e-post: elisabeth.davidsson@kumla.se

Närståendekonsulent

Marie Eneman, Solbacka servicehus

Östra Drottninggatan 3, 692 31 Kumla

Tel. 019 - 58 83 70,

sökrast tisdagar mellan kl.8.00-9.30

e-post: marie.eneman@kumla.se

*Du som vårdar närstående
kan även kontakta*

Gunnel Åkerlund

Diakon, Kumla församling

Box 6, 692 21 Kumla

Tel. 019 - 58 93 11

Siv Zetterberg

Röda Korset

Bondgårdsgatan 10 C, 692 34 Kumla

Tel. 019 - 58 29 82

Elisabeth Davidsson

Marie Eneman

Konst på Hög

Kvarntorp Kumla 1 juni -31 augusti 2003

Skulpturer av James Bates, Leif Bolter, Rickard Brixell,
Mats Caldeborg, Lenny Clarhäll, Lars Englund, Claes Hake,
Kent Karlsson, Torgny Larsson, Eva Löfdahl, Ebba Mats, Olle Medin,
Ulf Rollof, Pål Svensson, Karin Ward, Lars Vilks, och Ulla Viotti
Öppet: Alla dagar 10 -20

1 juni -13 juli	Utställning i Arken med konstnär Lena Hellström	17 juli -31 augusti	Utställning i Arken med konstnär Jonas Holmquist
9 juni	Konst på Hög loppet	5 augusti	Konsert med Jonas Larsen och band
17 juni	Konsert med Arja Saijonmaa	13 augusti	50-60-talsrock med Walla Rockers

Servering. Information: 019-58 81 06. www.kumla.se

Bygg för framtiden

– Ekobyggande som möjlighet även i Kumla kommun

Det kan tyckas självklart att bygga för framtiden, men det är inte lika självklart att det tänks på miljön när husbygget planeras.

Text: Jenni Müller, miljöutvecklare

KUMLA STRÄVAR VI EFTER ATT BYGGA ett hållbart samhälle, där alla trivs och där vi kan leva tryggt i en god miljö. För att kunna nå det målet är varje invånares deltagande viktigt eftersom vi alla gemensamt bygger samhället. Varje hus utgör en del i kommunens utbyggnad. Då är det viktigt att alla ta sitt ansvar att göra det bäst möjliga inom sina ramar.

Du kan bygga ett miljövänligt hus utan att flytta till en ekoby. När du bygger ett hus kan du välja mellan olika alternativ i olika skeden och då har du chansen att välja miljöriktigt. Ibland gör ekonomin eller andra begränsningar det dock svårt att bygga ett ekohus helt igenom, men varje val du gör för miljön är positivt för dig, din familj, samhället och vår framtid. Det finns många möjligheter att ta hänsyn till miljön i alla skeden från planeringen av huset tills du bor där.

"Du kan bygga ett miljövänligt hus utan att flytta till en ekoby."

HÄR FÖLJER NÅGRA ASPEKTER och exempel som kan beaktas.

Värme och El: t ex värmepumpar, fjärrvärme, solenergi

Byggmaterial: från golv till tak med t ex trästomme eller lättbetong, lertegel eller sedumtak

Isolering: cellulosafiber, träfiberskivor

Ventilation: t ex fuktstyrning, värmeväxlare

Form och fönster: anpassad till landskapet, väderstreck och vindförhållanden

Färg: t ex slamfärg, linoljefärg

Vatteninstallationer som sparar vatten

Dagvatten kan omhändertagas på egen tomt.

Avlopp kan separeras.

Trädgården med egen kompost, utan användning av kemikalier och med svenska växter, som är viktiga för vissa fjärils- och insektsarter.

Vägar på tomten och uppställningsplats för fordon kan beläggas med material som vatten kan tränga igenom, som t ex grus, gatsten eller genomsläpplig asfalt.

ÄMNET ÄR VÄLDIGT OMFATTANDE och för att hitta den bästa lösningen för ditt hus är det bra att ta råd från fackkunskap eller använda litteraturen (se till höger).

Kumla kommun erbjuder villatomter i olika delar av kommunen där det är möjligt att bygga miljöanpassade hus. När du kontaktar kommunens fastighetsavdelning kan vi hjälpa till att hitta en tomt för en hållbar livsstil med t ex närhet till service och kollektivtrafik. ■

Ett gröna byggnade är ett hållbart alternativ för framtiden.

Om du är intresserad av att bygga eller flytta till en ekostadsdel eller ekoby ange dina önsksningar när du anmäler dig till tomtkån hos Annika Kénsén, tel 019-58 81 38.

Litteraturtips:

Åsa och Mats Ottosson: Ekologi för småhus, ISBN 91-7332-656-9

Ylva Björkholm och Malin Lindqvist: Ekologi som inspirerar – 12 miljönpassade hus, ISBN 91-7332-779-4

Per G Berg, Margaretha Cras-Saar och Martin Saar: Living Dreams – om ekobyggnade -en hållbar livsstil, ISBN 91-86896-38-5

Frederica Miller och Alice Reite: Levende hus, ISBN 82-567-0659-7 (norsk)

Information från Miljö-och byggnads-kontoret och tekniska kontoret

Klipp häcken

Olämpligt belägna träd, buskar m m på tomten utgör ofta allvarliga trafiksäkerhetsrisker. Varje år skadas människor i onödan för att sikten skymms. Några enkla åtgärder före och under sommaren kan rädda liv.

Du som har utfart mot gata

Vid utfart bör du se till att dina växter inte är högre än 80 cm från gatan inom markerad siktriangel. Sikten skall vara fri minst 2,5 meter från gatan eller gångbanan.

Du som har hörntomt

Om din tomt ligger intill en gång-och cykelväg eller gata bör du se till att dina växter inte är högre än 80 cm i en siktriangel som sträcker sig minst 10 meter åt vardera hållet.

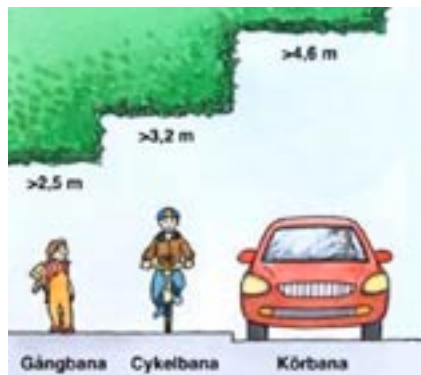
Du som har tomt intill gata

Häck och buskar bör växa inom eget tomtområde. Om du har buskar eller träd som stäcker sig ut över gata eller gångbana bör du se till att det finns fri höjd för trafikanterna.

Den fria höjden som krävs är:

- över gångbana: minst 2,5 meter
- över cykelväg: minst 3,2 meter
- över körbana: minst 4,6 meter

Information ang. återlämning-återvinning av TV-, radio-, videoutrustning

FRÅN OCH MED den 1 juli i år säger El-kretsen upp samarbetet med kommunerna som rör återtagning och återvinning av uttjänt TV-, audio-och videoutrustning. Uppsägningen är en konsekvens av att TV-branschen inte kommer att fortsätta betala avgifter till El-kretsen för finansiering av borttransport och återvinning av de TV, audio-och videoprodukter som hushållen lämnar till kommunen.

TV- OCH RADIOHANDELN avser att uppfylla sina förpliktelser enligt "Förordningen om producentansvar", genom att låta kunderna lämna tillbaka en gammal produkt till butik i samband med att kunder köper nytt.

RENHÅLLNINGSVÄRDETS (kommunens) värdjan är att hushållen vid köp av TV, audio-och videoutrustning lämnar in sin gamla TV, radio, video till butiken för återvinning i samband med nyinköp.

FÖLJDEN AV FÖRÄNDRINGEN är att kommunens kostnader ökar eftersom kommunen har skyldighet att ta hand om hushållens avfall. Kostnadsökningen medför följaktligen att renhållningstaxan belastas. ■

Tekniska kontoret

Se till att din uttjänta TV hamnar på rätt ställe.

Konstsidan

Text: Mats Runering

Konstnär: Richard Brixel
Objekt: Skulptur
Titel: Makt
Teknik: Gjuten brons
Placering: Kvarntorpshögen
Ägare: Kumla kommun 1998/2003

MAKT VAR ETT AV konstverken i den första Konst på Hög utställningen 1998 med strategisk placering nära kaffestugan. "Makt" är till skillnad från flera av de övriga skulpturerna på högen inte skapad direkt för denna. "Makt" är kanske den skulptur som väcker mest känslor med sin framtoning av utstuderad självgodhet, hänsynslöshet och egoism. Vi som lever i Kumla och Sverige har någon sorts samstämmig uppfattning om hur den "goda" människan ska vara. "Makt" är tvärtom! Även om besökarna reagerar på allt det negativa som "Makt" representerar så uppskattar de säkert den påtagliga konstnärliga och hantverksmässiga säkerhet och skicklighet som uttrycks i skulpturen. Många besökare värdesätter konstverk som väcker tankar och debatt. "Makt" sitter, bekvämt bakåtlutad, med hundra procentig kontroll över omgivningen och med utsikt över Världen. "Makt" fascinerar – många fnittrande japanska turister har låtit sig fotogra-

feras tillsammans med "Makt" och många barn har förundrat betraktat bland annat "Makts" tånaglar som samtidigt är både naturalistiskt och karikatyrmässigt utförda.

VAD SER MAN OM MAN ställer sig och betraktar skulpturen? "Makt" är tveklöst en man – om inte annat så ser man det på det överdimensionerade könsorganet. "Makt" har vassa armbågar och rovfågelsklor som stadigt förankrar "Makt" i jorden och som inte släpper sitt grepp. "Makt" är utrustad med gälar och klarar sig under alla förhållanden. "Makt" har sporrar för att kunna styra sin omgivning och är utrustad med del av stövlskaft – också en maktsymbol. "Makt" har väldigt litet huvud i förhållande till kroppen – ett huvud som effektivt skyddas av hjälm och visir. "Makts" ansikte är inte synligt. Det finns inga ögon att möta. "Makt" har knäppt händerna över magen som för att på avstånd betrakta vad som händer utan att beröras. På ena kavajslaget finns en blomma -flera av de politiska partierna har en blomma som symbol. På handleden en klocka – "tid är pengar".

HISTORIEN BAKOM SKULPTURENS TILLKOMST återfinns du på den Konstsida som handlar om Brixels konstverk "Filosof" och som du hittar i Kumlan 2001 nr3. Där finner du också biografiska uppgifter m.m. om Richard Brixel. ■

Många japaner har fnissande låtit sig fotograferas vid Richard Brixels skulptur "Makt"